

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY III

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 115.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.— Acullit com a propi al foraster que a treballar hi vinga. Y a manar y a cobrar, a fer lleys y a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y poch, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas, a son esser: obrador d' avensos de la ciencia y planter de filosofos y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigues de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments eunurats o antichs y alsarne d' un art fill illegitim del antich criat en els avensos actuals. Voltar las velles poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots lloch; assegurats ab tractes d' una naci6 seria; veure al potentat ab afany de ser justimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en le govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Perá bo tenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que a cap ens manca: L' amor a la Patria.—LLUIS DOMENRCH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 18 Mars de 1905.

La Redacci6 no fa seus los conceptes ni conten guts dels articles firmats 6 copiats.

SANTORAL

Diumenge 19, II de Quaresma. St. Joseph esp6s de Ntra. Sra. Patró de la Iglesia cat6lica.—Dilluns 20, St. Niceto bisbe y sta. Fotina la Samaritana.—Dimars 21, St. Benet abat y fr.—Dimecres 22 St. Deogracias b. y Sta. Catarina de Génova vda.—Dijous 23 El bto. Joseph Oriol cf. y S. Victoriá mr.—Divendres 24 Sts. Timolau y Pausides mr.—Abstinencia de carn.—Disapte 25 La Anunciaci6 de Ntra. Sra. y St. Dimas el bon lladre.

Parlém en tortosí

Sovint ho sentim a dir: «no s pot parlar ni escriure en tortosí perque no l sabem prou be.» Lio de parlarlo, fa riure que s digue, perque, quina llengua parlarán els tals? la castellana? doncs mes que segur que no ho farán tant be com fentho en tortosí. L'esperiencia diu qu'aquets tals se 'ls coneix d'una hora lluny que no parlan en sa llengua nadiua. Y es natural: el tortosí té s6ns que 'l castellá no possehi: te giros y diccions intraductibles, com totes les llengues y qui parli en castellá sent tortosí, no podrà desferse del tot d'aquells s6ns ni esquivarse de tots aquells modos de dir, peculiar de la nostra gent. En cambi, parlant en tortosí, tot lo més en que pot faltar es en algunes castellanismes, paraules d'influencia castellana y, aix6, més entre la gent de lletres que no en la ind6cte y vulgar: «Bons estariam que la llengua mamada dels nostres pares generalment fos pitjor parlada que la forastera! Hauria arribada ja l'hora, que gracies a Deu no ha arribada, de caure demunt nostre la condempna de mort dels pobles embrutits y sens consciencia.

En quant lo seg6n, lo d'escriurer-la, confessém que 'ls tals tindrán raho. No debades portém assobre l'hegemonia castellana que mos ha imposada la seua llengua a les escolars y en tots els actes oficials y en altres que no ho son. Mes aix6 no justifica que natros haguem de renegá d'escriure la parla propia pera fer

nos del tot a la castellana; al revés: justifica qu'ara, concients de lo que hem perdut gracies a aquesta maledida hegemonia, mos desvetllem y treballém pera deturarla, posantli al davant un amor gran a la nostra llengua que li dongui renaixement y vida.

Aquesta es una tasca de patriotisme. Qui no tingui coratge pera seguir-la que no'n tingui pera dirse bon patriota y molt menos si d'ella en fa menyspreu y escarni, com per desgracia massa veyém.

Aixis, més de quatre, no distingint el llenguatge popular del literari, fan burla de certes paraules reivindicades a la vida de la literatura, que son de sentit molt propi y caracteristic, y volen ser bons patriotes y fins amics del regionalisme y de la llengua propia.

Aquets tals, generalment *castellanistas* pràctics, no veuen que 'l castellá té lo meteix: moltes paraules sols d'us en la literatura y que 'ls meteixos castellans de molts indrets de Castilla no coneixen ni entenen.

Aquest fet l'hem vist passar fins en gent de carrera, castellana, que no ha entés el significat d'algunes paraules, no ja del temps de Fray Lluís de Granada, sin6 dels nostres dies, escrites en revistes de pur llenguatge.

Que té d'estrany, doncs, que la nostra llengua, després de tants anys de no ser conreuada en el camp de les lletres, ans viltinguda, ara es trobi adulterada, desconeguda y mancada d'una unitat qu'altre temps tenia?

D'altra banda ¿qui ho dubta que 'ls qui s queixan o s'escusen de no saber escriure 'l tortosí son precisament els qui may ho han provat, ni hi han tingut afici6 y voluntat? Si 'ls esforços qu'aquets tenen fets pera sapigner un xiquet el castellá, els haguessin fets pera 'l tortosí, prou en sabrián y no s'haurian d'avergonyar com ara d'haver d'anar a emparar una altra llengua pera manifestar lo que senten y volen.

Es més clar que l'aigua, que 'l no saber parlar y escriure 'l tortosí es perque no s vol y qu'aqueix no voler suposa falta de patriotisme, de dignitat y estima propia, que son senyals evidents de la postraci6 y ruina d'un poble.

Parlém y escrivim en tortosí, si volém ser bons fills de la Comarca de Tortosa, com ho son els fills que s'honran ab el nom del Pare.

Un Catalané

Doctrina regionaliste

IV

Catalunya

—Quin esperit ha de preponderar a Espanya.

—L'esperit de les regions del Nort.

—Qué té de bó aquest esperit?

—Es un esperit cristiá, tolerant,

—En qué consisteix son esperit cristiá?

—En haver guardat millor que altres regions la fé dels seus pares, garantia única de la pública moralitat.

—En qué consisteix son esperit de tolerancia?

—En el respecte a les costums dels altres, medi únic de sembrar amor.

—En qué consisteix son esperit de treball?

—En refiarse mes del propi treball que de la ajuda dels govérns, puig el treball es la primera forsa de les nacions modernes.

—En qué consisteix son esperit regionalista?

—En l' amor a la varietat y l' odi a la uniformitat, l' amor a lo local y l'odi a lo imposat per la forsa, la tendencia a un individualisme prudent com arma contra el odi6s socialisme del Estat.

—Quina regi6 anirà al davant de la política nova?

—Catalunya que es la mes rica y forta, y que tot y sentint mes amor que cap a ses tradicions bones, ha entrat més de plé en la vida moderna.

—Quin defecte té de corregir el poble catalá a fi de ser apte pera tal missió?

—Un individualisme exagerat que ns separa els uns dels altres, fent difícil nostra unió que ha de ser nostra forsa.

—Quant la Providencia posi en mans de Catalunya la sort de Espanya, quina será nostra tasca?

—Oblidar agravis, ressucitar l' esperit regional allí ahont s'ha adormit, garantir a cada regi6 el plé us

de sos drets historics y encaminar l'Espanya tota a la prosperitat filla de la moral y del treball.

—Tindrém de *catalanisar* a Espanya?

—No, senyor; aix6 fora caure en el meteix vici que volém curar; lo que no vulgues per tú no ho vulgues per ningú.

—Tindrém de *europèisar* a Espanya?

—No, senyor; la paraula «europèisar» no vol dir res, perque cada naci6 de Europa s'es fet fórtia per diferent camí segons son esperit particular.

—El treball es la font única de benestar.

—No senyor; el treball dona per paga, encare que no sempre, la riquesa; mes la riquesa, sens les bones costums, no dona benestar als p6bles.

—El treball per si sol pot constituir l'ideal de un poble?

—No senyor; treballar pera guanyar, guanyar pera gastar, es com voltar una sinia sens aigua; aix6 jamay ha estat el fi de cap poble.

—Perqué doncs te tanta importancia el treball?

—Perqué es un camí que porta a les bones costums, eixes son l'ideal de tota vera civilisaci6.

—Com té de prepararse Catalunya a desempenyar sa salvadora tasca?

—Atiant en sos fills un amor encés a nostra tradici6 y una ferma fé en el grandió pervindre de nostra rassa.

Qui be fá be troba

Quento

Era un monje de la Seu, cinquant anys ja que hi estava, y en fa poch que vá mori.

Quan ell era 'l de setmana las me refum si moviem

com de costum saragata pels claustros y la plasseta de la Seu. Ja se'n cuidaba

d'acassarnos y á calvots trauremos tota la gana

de jugá á gaitiu, o a marro o a no res qui parla paga.

¡Pobre sinyo Batistoles! Casi sempre reganyaba.

Quin genit mes trencallós que tenia; s'anfada per no res, però això si desseguida li passava. Com era tan vell, lo pobre, casi ja no's recordaba de quan ell era xiquet, no veyia que la canalla si no fa mal no s'hi troba. Jo crec que si visques ara Batistoles y veigües

que en compte de jugá a fava, o fé ballá 'l trompíxol, ampleya la jovenalla lo temps en jugá a les cartes al guinyot o a la lligada, diria, vataqui estos, comensen per ahont s'acaba.

Feya molt fret. Una tarde tota la catxipallada al surti del tresenari de San Francisco de Paula, vam antrá dins al Palau, assentat damunt la caixa lo vam trobá,

—¿Ahont anem?

Mos va dí fent la rialla, Estaba de bona beta cosa que en ella era estranya. Vam contestá al vore'l riure plens de tota confiança que anavem a contá quèntos hasta hora d'aná a casa.

—¿Quins quèntos hau da contá quèntos de poca sustancia?

—¡Guay! Lo de *Cuanito l'onso*, lo de *la vieca encantada*, lo de *la serp dels tres caps*, lo quènto de *la campana feta de caps de traidós*

que va feta de...
—Fugiu, fugiu, revolés aneu vatros y'l Rey Vamba.

Si'm prometeu se bons xics y no moure saragata y may mes ferme parlá, von vaig a contá un ara que von xuclareu los dits y vos caurá a tots la baba.

—Si sinyó, sinyó Batiste, sirém sempre bons xics.

—Vaiga
—Ja no mourém mes soroll
—No tocarem la campana del Batisteri may mes.

—Farém lo que voste mana.
—Bueno, bueno. ¿Callarem?

Quan va renaixe la calma comensa 'l sinyo Batiste lo quènto en gran cachassa

Seguirá.

Las elecciones

Els republicans ja no están *farrucos* després d'enterarse del resultat de l'elecció del diumenge passat. Més que una victòria ha sigut pera ells una veritable desfeta. Tots ne parlan cercant els motius de la grandiosa baixa de 4,612 electors que han tingut en aquestes eleccions en comparació ab els de las anteriors.

Un diari de la colla dels que explotan el nom de la república pera enganyar als inconscients de las masses populars, diu:

«Si; no hay que darle vueltas, el resultado de la elección, teniendo en cuenta anteriores elecciones, lo indica: si la Comisión electoral que se

propuso presentar una candidatura enfrente de la del *trust* no desiste ante las súplicas de don Nicolás Salmerón, no cabe duda que los candidatos de la titulada Unión Republicana no se hubieran llevado las actas. O se habrían quedado con las mayorías los catalanistas, en virtud de la división de los votos republicanos, ó habrían triunfado los candidatos que aquella coalición electoral de verdadera unión republicana tenía preparados y que retiró ante las peticiones del Sr. Salmerón y para dar una prueba más de que no le animaban fines bastardos y personalismos como los que inspiran todos los actos de los del *trust*»

«Y tanto es así, que en ninguna elección, desde el renacimiento del republicanismo barcelonés, se había dado el caso que ocurrió ayer de que la candidatura catalanista solo obtuviera un millar de votos menos que la republicana, dándose el significativo hecho que en la democrática y republicana Badalona saliera derrotada la candidatura del *trust*, con todo y figurar en la misma el señor Carbonell, vecino de aquella ciudad. Y eso que la elección fué dirigida personalmente por el señor Ardríd.»

No cal que s'amohinin. Aquets vots que faltan, si no son del *trust*, tampoch son dels dissidents. Son dels espavilats, que també n'hi há entre las classes populars; son dels que primer han conegut als vividors que han fet servir al poble d'escambell pera enfilarse ells als càrrechs de regidors, diputats a Corts o provincials y després res han fet ni moral ni materialment en benefici de la classe obrera.

Els que encara han votat als del *trust*, o son dels que esperan alguna ganga o son dels que badan y s'escoltan satisfets a n'en Lerroux quant té la barra de dirlos que ara això de la revolució será un fet aviat, perque l'está preparant, y que ja estaria d'alló més avensada si no s'hagués destorbat venint a Barcelona a treballar las eleccions.

Montblanch

Ab motiu d'aquestes eleccions provincials, s'ha realisat en aquesta vila un renaixement d'esperit local ja que feya mes de 20 anys que a la Diputació no hi havian tingut cap montblanqui. Per això, obein, a una sola aspiració, tots els elements de valua del poble s'varens obligar a presentar com a candidat a don Joan Sanfeliu, persona independent. Els catalanistas han ajudat ab totas llurs forses aquest moviment de regeneració local y d'emancipació de Montblanch.

Llurs esforços s'han vist premiats ab un éxit esplendent surtin trionfant lo nostre amic Joan Sanfeliu.

Manresa

Com esperavam, la victòria ha coronat els esforços dels catalanistas.

Las noticias rebudas sobre 'l resultat de las eleccions son ben satisfactorias.

El catalaniste Ignasi March ha sigut proclamat diputat.

La futura Diputació de Barcelona

Suposant que tots els candidats proclamats puguessin arribar a pen-

dre possessió dels seus càrrechs, els 36 diputats que composan la Diputació de Barcelona, se classificarian en: 10 conservadors, 6 liberals, 11 republicans, 6 catalanistes y 3 carlins.

La Diputació de Tarragona

Verificats els escritinis a Tarragona, Reus y Valls, varen ser proclamats els següents diputats.

Per Tarragona-Vendrell: D. Felip de Veciana, don Emili Folch, don Joan Vila y don Anselm Guasch.

Per Reus: don Emili Vallvé, don Jaume Alimbau, don Miquel Saludes y don Antoni Albafull.

Per Valls-Montblanch: don Joan Sanfeliu, don Joaquim Ayella, don Estanislau Tell y don Jaume Puig.

La Diputació provincial la farmaran, donchs, els senyors Olesa, Freixa, Guasch, Albafull, Folch, Adell, Escoda, Vilá, Tell, Saludes, Figueras, Roig, Veciana, Sanfeliu, Homedes, Avellá, Vallvé, Magriñá, Alimbau y Puig, o siguin, sis conservadors, dos tradicionalistes, sis republicans, un monterista, quatre monetistas y un independent.

El guant llensat a la gent d'ordres caciquistas y republicans, ha sigut recullit ab entusiasme.

La jornada d'hair significa la mort del caciquisme y el desvetllament de nostre poble.

El Congrés de la llengua catalana

L'iniciativa de celebrar un Congrés de llengua catalana de Mossen Alcover es del tot lloable. ¡Y tant! Ella parla com un llibre del estat de renaixement en qu' es arribada la nostra estimadissima llengua, poc ha menyspreuada fins dels mateixos qui la parlen.

Aquest Congrés, es un crit de *viva el rey* qu' ha d'aixefar l'orgull de molts castellans y castellanisats, qui s'crenen ó diuen que la nostra parla es un *dialecte*, qu' enamora sòls a quatre ilusos. ¡Pobrets!

Y 'l Dr. Alcover emprén aquesta colossal obra, convidanthi com van veure 'ls nostres llegidors fa dos números, a tots els qui sentin amor per ella y l'hagin estudiada ferm.

No sabem si en la nostra ensopida Comarca serán molts los que prenguin l'envit, oferirse a tractar d'algún dels temes qu' ell hi presenta. Prou mos plauria. Però 'n dubtem que sia, pel poc amor fins ara manifestat als estudis de la nostra parla. En tenim un desconeixement qu' espanta. Y les gracies les podem donar al centralisme que 'ns ajup y 'ns ofega.

Ara, en quant a cooperar a l'obra ab altres medis, sien tots els que vulguin ab tal de que les nostres forses hi arribin, si que, gracies a Deu, pot comptar el Dr. Alcover en aquesta comarca ab uns quants de fervents entusiastes y sobre tot ab *La Veu de la Comarca*, que s'hi adereix ab tota la voluntat y está disposta a ferhi tot lo que pugui.

¡Ab quin gust y plaher assistirem als actes del Congrés!

Trobém, per altra part, els temes del Congrés escaygudíssims. Potser de massa empenta. Ho dirá la cooperació que tingui, que no dubtém será molta de tots els regionalistes. Prou n'hi ha de gran valer pera desenrotllarlos extensíssimament y bé. A ells toca, doncs, lo que tingui un felis y sortos éczit el Congrés. Esperém que aixis será. El bon nom de Catalunya ho reclama. Y pel bon nom de Catalunya, qué no farian els bons catalans?

Tot ho fariam.

Hi tenim un deber sagratíssim.

La Veu de la Comarca s'adereix, doncs, incondicionalment a cooperar ab totes les seues forses a l'obra del *Congrés de la llengua catalana*.

NOTICIAS

Diumenje tingueren lloc las eleccions pera diputats provincials en quinas la causa de la Patria catalana ha donat valenta proba de son valer y del augment dels seus defensors y sobre tot a Barcelona ahont han lograt rematá el monstre del caciquisme que volia tornar a redresarse.

Los republicans y catalanistes han quedat amos del camp, los primés ab menos forses que 'n las eleccions anteriors y ab mes los segons que sinó hagues sigut el retraimen dels que tot estimán a Catalunya fan la causa dels seus enemics sostenin divisions sembrades per los enemics de Deu y de la Patria hauriam obtingut un triomf complet y la diputació provincial de Barcelona seria ja catalana pera serho demá l'Ajuntament, ja que sòls de mil vots guanyaren los republicans las majories quedan no obstan las minories pera natros.

De totas maneras poden estar orgullosos los catalanistas Barcelonins no sòls per son triomf y augment sinó perque han lograt que fossen vritat las eleccions, donant probes de cultura social tan ells com los republicans que poden servir d'exemple als demés pobles que com Valencia y altres llocs ahont los vots y las coaccions, tirs y punyalades han d'anar junts a les urnes.

Molt be per los republicans de Barcelona molt be, axis ha de practicar-se la llibertat axis es com se demostra que hi ha diferencia de rasses y de pobles. Molt be.

Diumenje primé de quaresma en la iglesia del arrabal del Jesus vá restablirse la bona practica de ensenyá en lo llenguatge propi dels fiels, las veritats y obligacions que 'ls cristians tots tenen necessitat de conèixer, a fi de poderlas practicar, estan el temple ple de gom a gom, de persones de tots estaments, que agradosamente y ab religiós silenci, escoltaban las rahons que 'n pro y en contra dos Rs. Ps. que possats cada un en una trona donaban ressolvents a diferents punts doctrinals.

No duptem pas y com nosaltres tampoc ho duptaran tan los PP. com molt dels oyents, que varen resultar molt mes profitoses aquelles instruccions, que tots los sermons y conferencias que durant l'any se donan en la llengua castellana que no sem-

pre dominan els que la usen, ni entenen la immensa majoria dels que 'ls escoltan, ab la particularitat, que los que mes ho necessitan, son los que menos els entenen.

Com á cristians y com á catalans ens en alegrem. Com á cristians per que aixís seran mes conegudas y per tan mes estimades y respectades les veritats de nostra Fé y com á catalans per que la llengua que Deu es digna donarnos torna á se restablerta al siti que li pertoca.

Molt aviat comensarem, si Deu ho vol, la publicació d' un treball escrit espessament pera anar en folletí en nostre periódic.

Es fet del notable publicista y col·laborador nostre, En Joan Poblet, llicenciat en Filosofia y Lletres y en Dret.

Vorém que hi dirán els qui contra 'l sentit comú y 'ls manaments dels Bisbes, predican en castellá en detriment del bé espiritual de les ànimes.

Ja es hora de que es destersi d'entre nosaltres aquesta mala costum, obra tal mateix diabòlica com vé á dir un ilustre Bisbe.

Lo Sr. Director de la Sucursal del Banc d' Espanya aquí Tortosa ha tingut la deferencia, que agraïm, de enviarnos la Memoria lleixida en la Junta General de accionistes en quina es demostra la bona marxa de dita Societat y de la Sucursal de Tortosa á la que no hi son estranys los noms del esmentat Sr. Director y els dels nostres amics los senyors administradors D. Joaquin Sacanella y D. Joseph Domingo.

A Vinaroz hi han tornat haverhi

morts y ferits entre els que volen trevallá y 'ls que no y com de costum els últims contra els primés y nom de la *llibertat*. Estariem ben arreglats el dia que aqueixa *llibertat* dominés, casi, casi, seria milló la *llibertat* de que disfruten els africans.

Seguint per eixe camí Vinaroz está destinat á desapareixe. Ho deplorrem.

Llegim que á Londres s' han celebrat grans festes en honor de un ilustre profesor espanyol En Manel Garcia a quinas hi han concorregut diferentes comissions de centres científics y literaris dels Estats Units y aquí Espanya no li havem dedicat ni una gacetilla. Ja 's compren aquí las festes han de se de R. O. com las del Quixot ó las fem als vius com las de Echegaray quinas las anteposem als morts com Cervantes y Garcia quin recort els pobles vius admiran y honran.

A última hora el govern espanyol també ha volgut contribuir á la festa al veure que Alemania 'li demanaba permis per concedi una condecoració á Manel Garcia.

Ab sobrada raho tots los periódics locals han protestat del contingut d' una fulla en la que s'hi vomita tot el veri sectari ab quin se acostuma á enganyá al pobre poble pera ferlo servir d' escambell.

No som partidaris de que es contestin tals escrits ni com á defensa, ni pera convenser als autors ni 'ls llegidors per quant el uns son cegos y sorts voluntaris y els altres, molts d' ells, no tenen ni ulls ni orelles y a que 'n tingin, si que devem procura-rho, donantlos instrucció y dotant-

los de medis que 'ls fassin aptes pera teni criteri propi, no deixanse portá com una remada de cordés, sols los diguin quatre barbaritats barrejades ab carn de frare, sanc de burgés y salsses de *llibertat* y *fraternitat*, paraules que sols serveixen per tenirlos esclaus y fer que s' odien y maten com á feres.

Amor y no odi es lo que devem procurá domini en el cor de tots tan en el dels pobres comen els delrics tan en el dels sabis, com en el dels ignorants, sols l' amor es la potencial que ha de portar á la societat present per lo camí de la pau y de la justicia. Els que sembran odis, no poden ser may los que invoquin los sants noms de *llibertat* y germanor.

Dintre de poc se posará en circulació un nou sello que ha sigut ja gravat. Será supletori del de 15 centims y afegit á les cartes en el franquex ordinari donará á la correspondencia el carácter d' urgent.

La correspondencia aixís franquejada será portada en sacs especials y entregada á les estacions de ferrocarrils ahont hi haurá un empleat de Correus pera ordenar desseguida la distribució, que s' efectuará, per medi de ciclistes.

Al mateix temps se admetrá correspondencia en tots los trens, lo que facilitará molt la circulació y abreviará el temps.

Son varias las adhesions rebudas aquets dias á l' Económica d' Amichs del País, d' Ajuntaments, colegis d' advocats y registradors de la propietat, al projecte d' interessar al Govern la creació á Saragossa d' una Sala pera 'ls recursos de casació dels

països forals pera major garantia dels litigans de Catalunya, Mallorca, Aragó y Viscaya, y en benefici de fixar la jurisprudencia de las legislacions d' aquestas regions.

Lo dia 28 del passat Febrer va morir á Manacor l' amo Antoni Alcover y Galmés (a. c. s.), pare del eminent Vicari general de Mallorca M. I. Sr. Mossen Antoni M. Alcover, tan conegut per sos treballs en pro de la llengua catalana.

Enviém al distinguit Senyor l' expressió de nostre condol per tal perdua, ensemps que preguém á Deu pel bé de l' ànima del finat.

Per fi ja es un fet l' obertura total de la major foradada del mon, entre Suissa y Italia; obra gegantina que estableix una comunicació directa y rápida entre 'l Nort Est d' Europa y les costes orientals del Mediterrani al través d' un blok montanyós de 3.500 metres d' alsaria.

Pera arribar á aytal resultat ha sigut precis el vencer groses dificultats. En ocasions se ha vist rajar en les entranyes de la foradada, grossos galets d' aigua calenta, impossibilitant els treballs de perforació. Mal grat axó, s' ha perseverat, y per espay de sis anys, enginyers y trevalladors han lluytat sense parar, avençant de manera penosa y molt á poc á poc.

Ara la foradada s' ha acabat; sa longitud passa de 19 kilómetres y en sa construcció s' hi ha gastat 80 milions.

LA VEU DE LA COMARCA es ven aquí Tortosa en la Literaria y á Tarragona en el kiosco de Joseph Aimat en la Rambla de San Joan.

Tortosa. Imp. FOUQUER, P. Hospital. 5.

IV

compaginació dels versos també es diferent, per quan lo lloc que correspon en la present edició que 's igual á la de Pauli, es en la primera y en la de O' Callaghan es en la 3.ª la 2.ª á la 4.ª la 3.ª á la 1.ª la 4.ª á la 2.ª y la 5.ª 6.ª y 7.ª en la de O' Callaghan no hi son, ab la particularitat que la 7.ª té la última quartilla manuscrita, per haver desaparegut lo full que venia á continuació, segons se despren de la sílaba *con* que está impresa al peu de la plana, segons costum establerta en aquella epoca y observada en las dos edicions, de posá lo comensament de la paraula que venia en la plana següent al peu de la anterior, detall que dona á entendre que l' autor del manuscrit, tenia á la vista una edició que no era igual á la de O' Callaghan.

Lo exemplar del Sr. Pauli no porta, per haver-se perdut talvegada, el full que en la de O' Callaghan ve després de la portada en la que hi ha *Las cosas más notables de este libro* que té impresa á la espatlla la *Aprobación* lloc diferent de la de Pauli que la té al envers.

La plana de *Las cosas más notables* a que fem referencia es la que a continuació copiem.

FUNDACIÓN de Ibero, su asiento, y descripción. 11.
 Pagina del original. 11.
 Pagina de reimpresión. 20.
 Describe el santo Monte de Cardó, y Desierto de San Hilarion. 72. 62.
 Reliquias de Santa Candia, y sus milagros. 96. 77.
 Fundación de los Colegios Reales por el Emperador Carlos V. y de las personas

VIII

Jo sobredit curat Castells, (Doctor Jaume Castells Pbre. curat mes antic de la Seu) he enterrat á M.^{ca} Francesch Martorell de Luna, mercader y corneta d' esta Iglesia Catedral de Tortosa, al qual selyan administrat los sacraments de la penita, Eucharistia y extremaunctio.

A la vista dels dos documents ens varen desapareixe tots los duptes, y per lo tant, creyém pot assegurar que el nom del primer historiador de la Antigua Hibera, es el de M.^{ca} Francesch Martorell de Luna, que tingué, per profesió, la de Mercadé y fou corneta ó music de la Seu, que vingué al mon l' any 1586, y lo deixá el 1640 ó siga, que visque 54 anys quins dedicá á guanyarse la vida, exercin el comer, recreant son esperit ab la música y procurant ser util als seus concitadans, recullin los recorts y tradicions que eran l' honra de la seua estimada Patria Catalana á quina li dedicá en son treball los millors titols, honors y recorts y que ho eran al ensemps de la seua patria nadiua, la que en l' afany d' enlayrarla l' anomena l' Antigua Hibera (nom qu' es possible tingués, ans que fós la nostra Tortosa) y com á bon cristiá, descriu lo descens de la Verge Maria á la Seu de Tortosa y la donació que de la Santa Cinta li feu; narració la mes completa que de tal tradició es conserva.

Tortosa diada de S. Joseph de 1905.

JOAN ABELL GUANABENS.

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·O CATALANA

Regala una edició monumental
il·lustrada per Xiró
del poema de Mossen Verdaguer
"L'ATLANTIDA"

Surt cada diumenge-On any Ptes. 30-Mitx any Ptes. 15'50-Tres mesos Ptes. 8-Mallorca, 287-BARCELONA

Disponible

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT

DE TOTES CLASSES

Sabates y botines d'hivern

Confecció esmerada pera 'ls que tenen 'los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREU FIXOS VENTES AL CONTAT.

Plaça de la Seu y Arc del Rumeu

TORTOSA

L' Administració de la Veu de la Comarca, facilitarà Catecismes de la Doctrina Cristiana compostos per lo P. FR. Pere Vives (traduits de la llengua castellana a la catalana pera major profit de las ànimes del Bisbat de Tortosa l' any 1817 per ordre del Illustrissim Senyor Bisbe D. Manuel Ros de Medrano) al preu de 2 pessetas lo cent el text y 5 pessetas ab la explicació.

Igualment se facilitarán notícies de tot quant s'ha publicat y vá publicantse en llengua catalana en particular las obras de quinas se'n ha ocupat la Veu en sas columnas.

Joseph M. Cartes Mur

Metje-cirurgia homeopata del Hospital Homeopata de Barcelona.

Plaça de la Constitució 7-1.º (cantonada de la tra vestia del Angel) TORTOSA.

DISPONIBLE

III

más notables que han salido dellos. 112. 87. Cronologia de los Reyes de España hasta nuestros tiempos. 159. 117. Cronologia de los Emperadores de Roma. 167. 121. Cronologia de los Reyes Godos. 169. 124. La pérdida de España. 173. 126. Unión de Cataluña y Aragon. 223. 159. Cronologia de los Reyes de Aragon. 225. 160. Cronología de los Condes de Barcelona. 228. 162. Prisión del Rey Francisco de Francia, por D. L. de Aldana, ciudadano de Tortosa, y pruebasse con privilegios. 297. 206. Describese Cataluña. 547. 140. Santos naturales de Cataluña. 555. 145. Muestrase la fidelidad de los Catalanes para con sus Reyes. 562. 150. Lo demás se verá en la tabla que vá puesta á la fin deste libro. La compaginació, tipo de lletras, foliació y número de páginas es completament igual en els dos exemplars á escepció de las primeras de que ja havem parlat, circunstancias que fan posá en dupte la idea de dos edicions. Tampoc, ens havem pogut donar una explicació prou complerta, del perque, el llibre prime portá la data de 1627 y el llibre 2.º la de 1626, data que está de conformitat ab la de la *dedicatoria* que's de 12 d'Abril de 1626 y ab la de la aprobació de 1625. Dupte que fá dificultós el poder assegurar al nostre entendre, quin dels dos exemplars es el mes antic.

No podem donar per acabat aqueix capitol de observacions sense parlar del apellido *Martorel* ab que's conegut l' Autor de la «Historia de la anti-

VII

gua Hibera» apellido ab quin va firmarell la *dedicatoria* y que també li donan los seus amics al *dedicarli* homenatjes per sos travalls historic, com igualment se l'anomená al aprobarli la *historia* de la Santa Cinta, nom que 'ls escriptors moderns Oliver, O'Callaghan y Fernandez en sas obras, també conservan y que havem respectat al reproduhi la seva *Historia*, apellido que sempre l'havem tingut com á dup-tós, dupte que anava creixent á mida que anavam llegin son treball en el que hi veyem l'afany de castellanisá los noms propis mes coneguts y ben catalans com per exemple *Ascón*, *Poblete*, *Perellón*, *Vique* y altres. Alficsarmos igualment que l'apellido *Martorel*, ni en la comarca, ni en tot Catalunya que sapiguem existeix y en que lo Censor al donar la facultat pera imprimirse l'obra ho fá en llengua llatina y li diu *Francisi Martorell* creguerem debíam procurar surti del dupte en que 'ns trovavem; pera lo-grarho, acudirém al arxiu de la nostra Seu ahonhi han los llibres parroquials corresponents á la data en que visqué *Martorell*, quins ens proporcionaren la següent fé de bautisme que copiada literalment diu: «Dit dia y any (Diumenje 18 de Maig 1586) io sobre dit Vandellós (Llorens Vandellós regent cura de dias en la seu de Tortosa) bategi á Francesc Joan fill de Mre Gregori Martorell, mare Maria, foren padrins Lo señor Steve curto ciudadá y la señora Teodor curto y de esbri. Trovarem també una partida d'óbit que diu: Dimecres á 4 de Janer de 1640.